

Урок 1

Тема уроку: Предмет стереометрії. Аксиоми стереометрії

Мета уроку: Знайомство учнів зі змістом курсу стереометрії, вивчення основних аксіом стереометрії про розміщення точок, прямих та площин у просторі.

Учні повинні: знати розміщення у просторі основних фігур (точки, прямої, площини), знати основні аксиоми стереометрії.

Тип уроку: Засвоєння нових знань

Структура уроку

1. Організаційний момент
2. Актуалізація опорних знань
3. Вивчення нового матеріалу
4. Закріплення нового матеріалу
5. Підведення підсумків
6. Домашнє завдання

Хід уроку

1. Організаційний момент

Повідомлення теми та мети уроку

2. Актуалізація опорних знань

З 7-го класу ми з вами вивчаємо геометрію, зокрема перший її розділ – планіметрію. Що називається планіметриєю? (*Планіметрія – розділ геометрії, в якому вивчаються властивості фігур на площині*). Нагадаємо основні поняття планіметрії: (Об'єкти, які приймаються без означення) Точка, пряма. Нагадаємо, що точки позначаються великими латинськими буквами, наприклад, точки $A, B, C, \dots$; прямі позначаються малими латинськими буквами, наприклад, прямі $a, b, c, \dots$, або двома великими буквами, наприклад, $AB, BC, CD, \dots$

3. Вивчення нового матеріалу

Сьогодні ми починаємо вивчення нового розділу геометрії, а саме – стереометрія. За означенням, *стереометрія – розділ геометрії, в якому вивчаються властивості фігур у просторі*.

У стереометрії є свої поняття, які приймаються без означення. Основними фігурами у просторі є точка, пряма і площина. У даному переліку новим для нас є поняття площини. У геометрії площину розуміють необмеженою, ідеально рівною і гладенькою. Зображують площину або паралелограмом (рис. 1.а), або у вигляді довільної області (рис. 1.б)

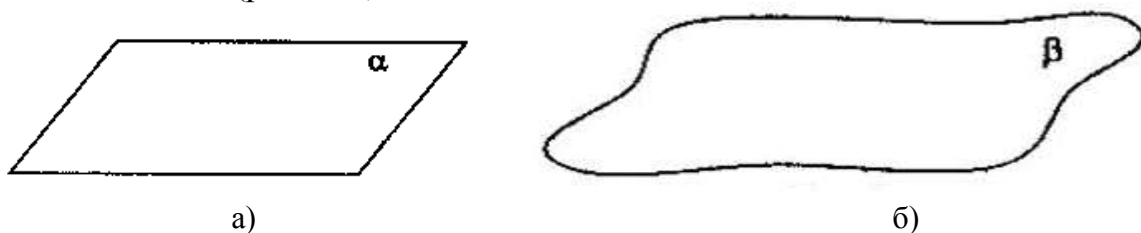

Рис. 1

Позначають площини грецькими буквами α , β , γ тощо.

Крім цього, в стереометрії розглядають геометричні тіла, вивчають їх властивості, обчислюють їх площі та об'єми. На рисунку 2 зображено знайомі нам багатогранники, а саме куб, паралелепіпед, тетраедр. Грані многогранників — це частини площин.

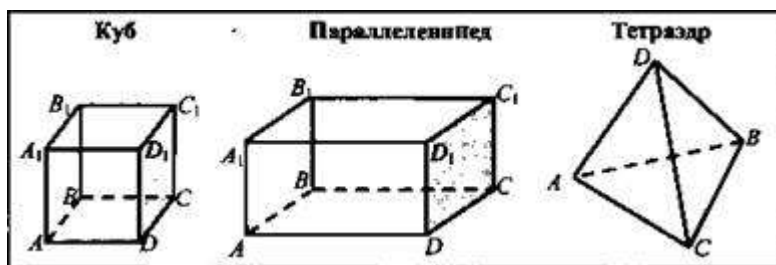

Рис. 2

Завдання класу: Назвіть точки – вершини куба, назвіть відрізки – ребра паралелепіпеда, назвіть площини – грані тетраедра.

Як і будь-яка геометрична фігура, площина складається з точок. Якщо точка A лежить у площині α , говорять, що *площина α проходить через точку A* , і записують: $A \in \alpha$. Якщо точка A не лежить у площині α , говорять, що *площина α не проходить через точку A* , і записують: $A \notin \alpha$.

Якщо кожна з точок A, B, C (що не лежать на одній прямій) лежить у деякій площині α , то площину можна позначати $\alpha = (ABC)$.

Якщо кожна точка прямої a лежить у площині α , говорять, що *пряма a лежить у площині α* , або *площина α проходить через пряму a* , і записують: $a \subset \alpha$. Запис $a \not\subset \alpha$ означає, що *пряма a не лежить у площині α* . (рис. 3,а)

Якщо пряма a і площина α мають одну спільну точку A , то говорять, що вони *перетинаються у точці A* . Записують: $a \cap \alpha = A$. (рис. 3,б)

Якщо через пряму c проходить дві площини, то говорять, що вони *перетинаються по прямій c* . Записують: $\alpha \cap \beta = c$. (рис. 4)

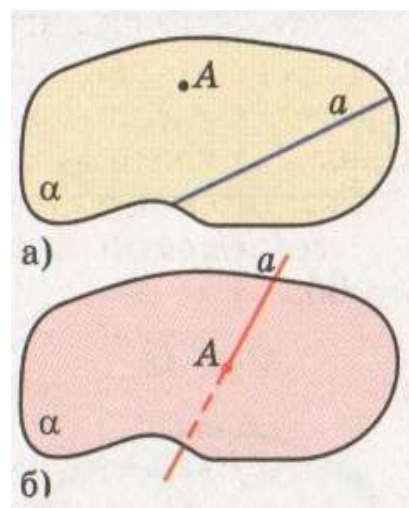

Рис. 3

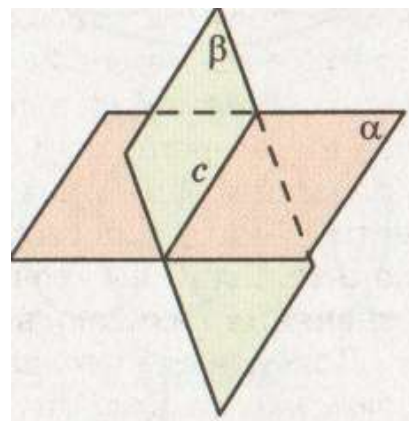

Рис. 4

Властивості основних фігур стереометрії (точки, прямої та площини) представлені у *аксіомах*. Що називається аксіомою?

(*Аксіома* – твердження про властивість геометричних фігур, яке приймають за початкове положення і на основі яких доводиться далі твердження теореми.)

Если теорему так и не смогли доказать, она становится аксиомой. **Евклид**

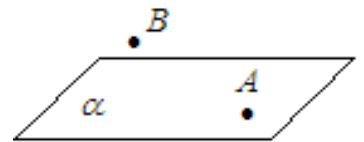
Аксиома – это истина, на которую не хватило доказательств. **В. Хмурый**

Які аксіоми планіметрії ви знаєте?

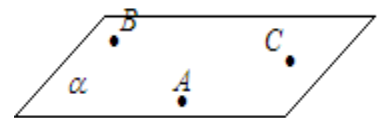
- якою б не була пряма, існують точки, які належать їй, і точки, які їй не належать;
- через будь-які дві точки можна провести пряму до того ж тільки одну;
- з трьох точок прямої одна і тільки одна, розташована між двома іншими.

Сформулюємо тепер *основні аксіоми стереометрії*:

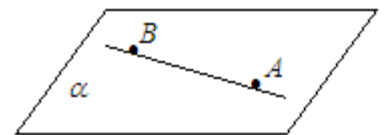
С1. Якою б не була площина, існують точки, які належать цій площині, і точки, які не належать їй ($A \in \alpha$, $B \notin \alpha$).

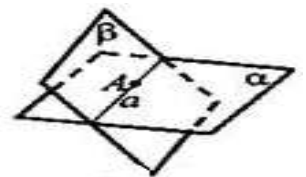
С2. Через будь-які три точки, що не лежать на одній прямій, можна провести площину, до того ж тільки одну ($A \in \alpha$, $B \in \alpha$, $C \in \alpha$).

С3. Якщо дві точки прямої лежать у площині, то і вся пряма лежить у цій площині ($A \in \alpha$, $B \in \alpha$, $AB \subset \alpha$).

С4. Якщо дві площини мають спільну точку, то вони перетинаються по прямій, що проходить через цю точку ($A \in \alpha$, $A \in \beta$, $A \in a$, $a \subset \alpha$, $a \subset \beta$).

Слід зазначити, що в просторі існує безліч площин, і для кожної площини справедливі всі аксіоми і теореми планіметрії.

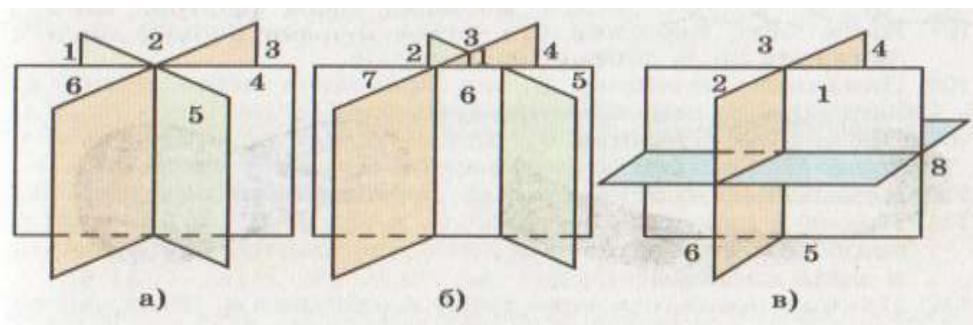
4. Закріплення нового матеріалу.

1. Прочитати формулювання аксіом С1 – С4.
2. Розв'язування прикладів за підручником.

Завдання № 103, 105, 106 (усно): Надайте відповіді на наступні питання:

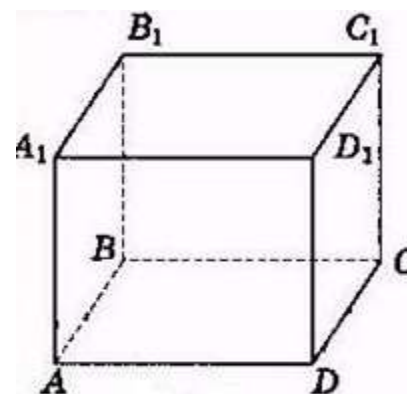
1. Чим відрізняються поняття «площина» і «площа»?
2. Скільки спільних точок можуть мати:
  - а) дві прямі;
  - б) пряма і площина;

- в) дві площини?
3. Скільки спільних точок можуть мати:
- пряма і відрізок;
  - пряма і коло;
  - коло і площина?
4. На скільки частин можуть поділити простір три різні площини?

Завдання.

- Користуючись зображенням куба, вкажіть точки, які:
  - не належать передній грані;
  - належать верхній грані;
  - належать грані $ABCD$;
  - не належать грані A_1B_1BA .
- Користуючись зображенням куба, вкажіть, яку площину визначають прямі:
  - AB і AD ;
  - BC і CC_1 ;
  - DC і CC_1 ;
  - A_1B_1 і B_1A .

5. Підведення підсумків

Сьогодні ми познайомилися з основними поняттями такого розділу геометрії, як стереометрія. Вивчили нові аксіоми та використовували їх при розв'язуванні завдань.

6. Домашнє завдання

- Повторити аксіоми планіметрії.
- Вивчити аксіоми стереометрії.

Вправи: № 114, 115.

Перелік використаних джерел:

- Матеріали сайту <http://subject.com.ua>
- Геометрія. Підручник для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів: профільний рівень / Г.П.Бевз, В.Г.Бевз, Н.Г.Владімірова, В.М.Владіміров. – К.:Генеза, 2010. – 232 с.
- Геометрія: дворівн. підруч.для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів: академ. і профільн.рівні / Є.П.Нелін. – Х.:Гімназія, 2010. – 240 с.